

כשרות מי מזגן למקוואות

הועלה רעיון להשתמש במי הנפלטים מהמזגן למילוי מקוה, לאחר שיוודאו שבצנרת אין חשש שאיבה [שהמים המתעבים לא יעברו בבית קיבול, כגון שצינור הניקוז יהיה בתחתית מיכל האגירה, ושביצינור לא יהא קימור, ויש שהחמירו אף שלא יהא שרשור בחלקו הפנימי של הצינור], וכדי שלא יהיה חשש הוויתו ע"י מק"ט או אדם - יש להם להיות מוזרמים עד לפני המקוה - כדי שירדו למקוה דרך מעט קרקע או בטון ולא ישירות; המים הנפלטים מהמזגן הם אדי מים המצויים באויר, שנגעו בצינורות הנחושת המכילים את הגז הדחוס שביחידת המעבה של המזגן [היחידה הפנימית] - הנמצאים בטמפרטורה נמוכה הגורמת לאדים המים להפוך למים, המובלים בצנורות החוצה.

קיצור המאמר 'שימוש במי מזגן למקוה' (הרב שלמה גינצלר, ישרון)

מי המזגן הם עיבוי של הלחות שבאויר, וניתן להשתמש בהן למקוואות כשהצנרת עשויה באופן שאין בה חשש שאובין. (משנה מכשירין ב' א'-ב') 'זיעת בתים בורות שיחין ומערות - טהורה, זיעת האדם - טהורה, שתה מים טמאים והזיעה - זיעתו טהורה, בא במים שאובים והזיעה - זיעתו טמאה, נסתפג ואח"כ הזיעתו - טהורה; מרחץ טמאה - זיעתה טמאה, וטהורה - בכי יותן, הברכה שבבית הבית מזיע מחמתה, אם טמאה - זיעת כל הבית שמחמת הברכה טמאה, ונמצא שישנם ארבעה סוגי זיעה: בתים, אדם, מרחץ, בתים שברכה בתוכם, וביאר הרמב"ם את חילוקי הדינים: דרך הבתים להזיע - וקמ"ל שאינו משקה, והנוסף טהור ואינו מכשיר; זיעת אדם אינה משקין, ואף אם שתה משקין טמאין - זיעתו אינה מהן, אך אם בא ראשו ורובו במים שאובין הרי הם טמאין - וזיעתו טמאה כי מעורבת בהם, ואח"כ התנגב לפני שהזיע; פשוט שהטיפין הנוטפין מהמרחץ הן ממנה ולכן דיןן כמותה; מוכח מכאן שלזיעה אין שם משקה בפני עצמה, והיא טמאה רק אם מעורבים בה מים שאובין או זיעת המרחץ או הברכה; יש לחלק בין זיעה הבאה מחמת חום המאדה את מי המרחץ - שטמאה, לבאה מחמת לחות שטהורה - אף שבאה מחמת בית טמא, כמבואר בריב"ש (רנ"ה) שמה שאין בו מעצמות הדבר הוא בזיעה היוצאת מחמת לחות, אך אם יוצאת ע"י חום - דינה כמשקה עצמו, ולכן אסר את האלכוהול היוצא מיין נסך, וכ"פ השו"ע ורמ"א (י"ד קכ"ג כ"ד), ונראה שהסברא היא שכשיוצאת מחמת חום אנו רואים את מקורה במים שאודו, ומעולם לא נתבטל מהם שם משקה. כתב הרא"ש (פסחים ב' כ"ב) בשם הרוקח ששק קמח הסמוך לחומה ומתלחלח מזיעתה - אף שזיעת הבתים אינה מכשירה אבל היא מחמיצה, כלומר שזיעה זו היא כמים לגבי החמצה, בדומה לרוק שמחמין ואינו מכשיר - יש אחרונים שהבינו מכך שזיעה היא כמים לשאר דברים, ולדעת המג"א דוקא בזיעת כותל שנבלעו בה מים ממש, משא"כ בזיעת חומרים אחרים כגון מתכות; ולדעת הרא"ש אינה כמים לגבי החמצה, כמי פירות, וכ"כ התשב"ץ (ג' כ"ג) שזיעת הכתלים אינה כרוק - כי תולדת רוק מהמים ולכן מחמין משא"כ לחות שנבלעה בכותל יצאה מתורת מים, וכ"כ השו"ע והמ"ב. לכאורה לדעת הרא"ש המדמה חימוץ להכשר טומאה - זיעת הבתים אינה כמים, וגם לא תחשב כמים כלפי מקוואות, ואילו לדעת הרוקח שאינו מדמה חימוץ להכשר, וכלפי חימוץ זיעת הבתים דינה כמים - יתכן שגם כלפי מקוואות; אלא שמצאנו (משנה מקוואות ז' א', רמב"ם מקוואות ז' ג') לגבי מלח - שמעלה את המקוה אף שאינו מכשיר, ויתכן שגם זיעת הבתים תעלה את המקוה אף שאינה מכשירה, ויש גם מקום לומר שכל מחלוקת הרא"ש והרוקח היא רק כאשר זיעת הבתים לא נקוותה, אך אם נקוותה - לכו"ע דינה כמים, וצ"ע. לכאורה דין מי מזגן כזיעת הבתים - שיש להסתפק אם כשרה למקוואות, אמנם, לשונות הראשונים (רמב"ם, רוקח, רא"ש, תשב"ץ, גינת ורדים או"ח ד' ט', י"ד ד' ג') המגדירים זיעת הבתים - משמע שמדובר בלחות המתהווה מהאבן, משא"כ מי המזגן לא מתהווים מלחות הצינורות, אלא שהלחות שבאויר הופכת למים מחמת קור צינורות המזגן, בדומה לטל המתהווה על הצמחים - שבודאי נחשב כמים, ומה שלא מצאנו בכתובים שטל כשר למקוואות - הוא לגודל פשיטותו, שמקרא מלא הוא שטל הוא כמים 'וימץ טל מן הגזה מלא הספל מים', ומה שלא מנהו בכלל אלו שמעלין את המקוה אלא מנו רק את תולדותיו הכפור והגליד בכלל השלג והקרח - הוא מפני שהטל נפסל בשאיבה כמים, דלא כשלג וברד; אין אף לחוש למה שחששו בעשיית מקוה מקרח מלאכותי - מאחר ומי המזגן נוצרים באופן טבעי לגמרי כגשם וטל.

לענ"ד אין להקל בזה למעשה

כותב המאמר יצא מנקודת הנחה ששלג נחשב כמים ממש, ומה שבמשנה לא הזכירו שגם טל [שהוא לחות שבאויר, וה"ה מי המזגן לפי הבנתו] כשר להקוות הוא רק לגודל פשיטותו - שמפורש בפסוק שטל הוא 'מלא הספל מים', או כי לא שייך לשנותו בכלל כפור וגליד - כי שונה מהם בכך שנפסל בשאיבה; אמנם, ממש לא מוסכם ששלג כשר כמות שהוא, כי יש ראשונים שראו

בו רק השלמה למקוה, ויש שלא פסלוהו בשאיבה כי איננו ממש כמים [הן לחומרא - ששלג וקרח רק יכולים להשלים לשיעור מ' סאה אך לא יכולים להוות רוב, והן לקולא - שלא יפסלו בהם פסולי שאובין והוויתו בידי אדם או בידי מק"ט], ומכ"ש שיש שלא התירו לטבול בו כמות שהוא לפני שימס, ונמצא שלדעת כותב המאמר טל שאינו מפורש יהא כשר יותר משלג המפורש, וזה תמוה.

שנינו בתרומות (י"א ב') - שלדעת רבי אליעזר מי פירות גם נחשבים כמשקין, ורבי יהושע חלק, ואמר 'לא מנו חכמים שבעה משקין כמוני פטמין אלא אמרו שבעה משקין טמאין ושאר כל המשקין טהורין', ואומר הירושלמי 'רבי יוחנן בשם ר"ש בן יוחאי אם יאמר לך אדם שמונה משקין הן - אמור לו הרי טל ומים מין אחד הן ומנו אותן חכמים שנים, אילו הוה לון חורן לא מניניה ואין הוה חורן לא הוה מניניה', וביאר הפני משה שם שאין לומר שדבש תמרים נחשב משקין [דלא כרבי אליעזר] כי אם היה נחשב משקין הרי היו מונים אותו בנפרד מדבש דבורים, כפי שטל ומים הם זהים ועם זאת מנו אותם כשנים, וממילא כוונת חכמים היתה שרק דבש דבורים ולא דבש תמרים, ורק טל ומים ולא כל דבר אחר הדומה להם [ע"כ דברי הפ"מ], וממילא נמצא שמפורש בירושלמי שלמרות הדמיון הכימי בין טל למים - הוצרכו למנותם כשנים כדי ללמדנו שרק אלו נחשבים כמשקין, ולא שאר דברים, ואם כן כעת בודאי צריכים ראיה טובה להחשיב זיעה שהתעבתה ככשרה למקוה.

אמנם, עדיין יתכן שגדרי מקוה שונים מדיני מכשירין, שהרי התירו לטבול בעין של דג גדול וביבחושי אדומים שברייתם מן המים, ובשלג וקרח [שנמסו והפכו למים] אולם כיצד נהין לעשות מעשה חדש בחשש כרת ללא שחכמים לימדונו שהתמצות מלאכותית של טל גם נחשבת מים.

כתב החזו"א (מקוואות תניא י' י"א) שמים הנוצרים מעיבוי אדים הנוצרים מרתחת מים - לא פוסלים את המקוה בג' לוגין דלא גרע מהמשכה, ואפילו אם באו במקוה ריקן - כל שיש רוב מקוה כשר, ואם היו אלו מים שאובין - נטהרו מפסול שאובין, 'אך אין לעשות בתחילה מקוה באופן זה - שאין אנו עושין מעשה במקוה בדבר שלא שמענו מרבתינו'.

הרא"ש חידש שאדים העולים מן החלב הם חלב, ואוסרים בשר התלוי מעליהם, ולא אמר שהם מים [אמנם, לא זכיתי לעמוד על דבריו, שהרי מקורו היה מהמשנה של זיעת המקוה - ושם רק מוכח שזיעת המים היא מים טמאים, ואינני יודע כיצד למד שזיעת חלב היא חלב - אימא שהיא מים (הערת מו"ר שליט"א)].

ועוד, ככל הידוע לי נוקטים להלכה שמי מזגן הם 'נולד' בשבת, כלומר, שלא היו נחשבים כמים עד הרגע שהתעבו, וזה פשוט לאור העובדה שמי מזגן כלל לא היו ניכרים או מורגשים בהיותם באויר, ואף לא היו נרגשים כלחות - וברור שיצאו מדין מים, משא"כ שלג וברד אינם נולד; בקיצור, אף שדמיון מי מזגן לשלג הוא יפה - ששלג היה אדי מים שקפאו בענן, וכן טל - שהיה הלחות שבאויר, אך חושבני שאין רשות להתיר מעשה באיסור כרת בלי שום אזכרה בראשונים לכשרות טל למקוואות, וגם בקרח מלאכותי שהוזכר ע"י גדולי עולם להיתר - דעת מרן החזו"א לפסול מכמה טעמים, ומסתבר שהיה פוסל גם במי מזגן.

אם כנים דברינו שאין להתיר טבילה במי מזגן מפני שלא ברור שהם בגדר מים [ולא מפני איסור שאובין וכיו"ב] - הרי שלא יהיו גם כשרים להשלים שיעור מקוה, ואף לאחר שימשכו בתעלת המשכה.

שוחחתי עם ידידי הגאון הרב יהודה עדס שליט"א, שעורר עוד ספק בהכשר מי מזגן - שהרי מאחר וכל הוויתם היא בידי אדם המפעיל את המזגן - הרי שאינם בכלל 'יהיה טהור' - דבעינן הוויה שלא באמצעות מק"ט ולא בידי אדם; אמנם, עיקר הוראת הפסוק היא שלא להכניס מים למקוה באמצעות מק"ט, אך לכאורה ק"ו שלא יהיו אלו מים המיוצרים בידי אדם; ואף שמרן החת"ם סופר התיר להמיס שלג וקרח באמצעות טס ברזל מחומם - כלומר להוות מים בידי אדם - אולם שאני התם שהשלג עמד להנמס מעצמו.

וברור שלענין למעשה - אין לעשות מקוה כזו, כדברי החזו"א 'אין לעשות בתחילה מקוה באופן זה - שאין אנו עושין מעשה במקוה בדבר שלא שמענו מרבתינו', ובפרט שכמעט ולא ניתן להבטיח שמים אלו לא יהיו שאובין, וכן אמר לי הגר"י פפויפר שליט"א שכך הורה לו מרן הגר"ש זצ"ל, עפ"י דברי החזו"א.